

POSTANOWIENIE

Dnia 24 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania W.D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle

z udziałem E.W.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 24 sierpnia 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 12 lipca 2022 r., sygn. akt III AUa 118/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 sierpnia 2019 r. wydaną wobec płatnika składek W. D. oraz ubezpieczonej E.W., Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle wycofał zaświadczenie A1 potwierdzające, że w okresach: od 30 sierpnia 2015 r. do 31 października 2015 r., od 2 kwietnia 2016 r. do 31 stycznia 2017 r. oraz od 6

października 2017 r. do 30 września 2018 r. zastosowanie miało ustawodawstwo polskie, a nadto organ rentowy stwierdził, że E.W. nie podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie: od 3 października 2015 r. do 31 października 2015 r., od 1 stycznia 2016 r. do 31 stycznia 2017 r. oraz od 6 października 2017 r. do 30 września 2018 r.

Wyrokiem z dnia 23 grudnia 2020 r., IV U 1069/19, Sąd Okręgowy w Krośnie oddalił odwołanie oraz zasądził od płatnika na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, wyrokiem z dnia 12 lipca 2022 r., III AUa 118/21, oddalił apelację płatnika składek oraz zasądził od niej na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku płatnik składek zarzuciła naruszenie art. 365 § 1 k.p.c., przez przyjęcie, że ubezpieczona E.W. w okresie od 3 października 2015 r. do 31 października 2015 r., od 1 stycznia 2016 r. do 31 stycznia 2017 r. oraz od 6 października 2017 r. do 30 września 2018 r., nie podlegała ustawodawstwu polskiemu, z uwagi na brak wykonywania w wymienionym okresie pracy na terytorium Polski, podczas gdy w analogicznym postępowaniu z udziałem płatnika składek i organu rentowego, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 21 września 2021 r., III AUa 289/20, nie stwierdził braku wykonywania pracy na terytorium Polski, przez osobę zatrudnioną przez płatnika składek na tożsamy sposób co ubezpieczona.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła występowaniem przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. z uwagi na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów i art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. z uwagi na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w zakresie podniesionego zarzutu naruszenia przepisu postępowania mającego istotny wpływ na wynik sprawy.

W ocenie skarżącej występuje potrzeba dokonania wykładni art. 365 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim przepis ten wiąże zawarte w uzasadnieniu

prawomocnego orzeczenia ustalenia dotyczące zaistnienia, przebiegu i oceny istotnych dla danego stosunku prawnego zdarzeń faktycznych w kolejnych postępowaniach. Zdaniem skarżącej dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy nie bez znaczenia pozostaje kwestia ustaleń, zawartych w uzasadnieniu prawomocnego orzeczenia wydanego w analogicznym stanie faktycznym i prawnym. Sprawy te pozostają ze sobą w ścisłym związku zarówno podmiotowym, jak i przedmiotowym. W charakterze stron jako płatnik składek i organ rentowy występują te same podmioty. Prawomocne orzeczenie dotyczy osoby świadczącej pracę na rzecz płatnika składek na tożsamy sposób co ubezpieczona. W wyroku tym sąd drugiej instancji nie miał wątpliwości co do świadczenia przez ubezpieczoną pracy na terenie Polski. Wątpliwości wzbudził jedynie charakter wykonywanej pracy, to jest, czy nie jest ona marginalna względem innych rodzajów prac wykonywanych przez osobą ubezpieczoną. Z uwagi na zakwestionowanie wykonywania w Polsce pracy przez ubezpieczoną, kwestia ta nie została poddana ocenie Sądu drugiej instancji w przedmiotowej sprawie. Powinna być ona zatem szczegółowo rozpatrzona przez Sąd apelacyjny, w przypadku ewentualnego skierowania sprawy do ponownego rozpoznania,

Mając powyższe na uwadze skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika składek kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zaś w razie przyjęcia skargi o jej oddalenie oraz o zasądzenie na rzecz pozwanego organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z treścią art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: (1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne; (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów; (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, LEX nr 1632106; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504; z 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243, i z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18, LEX nr 2678303).

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest powołanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205).

Natomiast przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy

oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49; z 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531).

Skarga kasacyjna nie spełnia powyższych kryteriów.

Przede wszystkim skarżąca, powołując się na występowanie przesłanek wynikających z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. ani nie formułuje żadnego zagadnienia prawnego, które w jej ocenie powinno zostać rozstrzygnięte, ani nie wskazuje kwalifikowanego naruszenia przepisów, z których miałyby wynikać oczywista zasadność skargi kasacyjnej. Należy podkreślić, że dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, ponieważ - mimo że argumenty mogą być podobne - to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 maja 2020 r., I CSK 380/19, LEX nr 3009796).

Warto ponadto podkreślić, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub potrzebą wykładni przepisów jest wykluczone. Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał już uwagę, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza przyjęcie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Nie jest możliwa sytuacja, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr

1430990). Co jest sporne nie może być przecież oczywiste (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13, LEX nr 1771724).

Zdaniem skarżącej potrzeba wykładni art. 365 § 1 k.p.c. wynika z konieczności ustalenia, w jakim zakresie przepis ten wiąże zawarte w uzasadnieniu prawomocnego orzeczenia ustalenia dotyczące zaistnienia, przebiegu i oceny istotnych dla danego stosunku prawnego zdarzeń faktycznych w kolejnych postępowaniach. W związku z tym należy podkreślić, że potrzeba wykładni przepisów nie występuje, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w określonej kwestii, a nie zachodzi potrzeba jego zmiany. Tymczasem przedstawiona problematyka była już wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 16 maja 2023 r., I CSK 5967/22 (LEX nr 3565979) Sąd Najwyższy stwierdził, że moc wiążąca wyroku nie powoduje związania innych sądów ustaleniami faktycznymi lub ocenami prawnymi, które legły u podstaw wydanego wcześniej orzeczenia dotyczącego tego samego stosunku prawnego. Przepis ten dotyczy wyłącznie ściśle rozumianego przedmiotu rozstrzygnięcia, wyrażonego w sentencji zapadłego w sprawie orzeczenia (podobnie w postanowieniu Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 2022 r., I CSK 2119/22, LEX nr 3430883). Podkreślenia wymaga też, że w wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 21 września 2021 r., III AUa 289/20 (LEX nr 3455117) - na który powołuje się skarżąca - doszło do zmiany wyroku sądu pierwszej instancji i oddalenia odwołania od decyzji stwierdzającej niepodleganie ustawodawstwu polskiemu przez ubezpieczoną, która w spornym okresie nie wykonywała żadnej pracy w Polsce, a jedynie pracę na terenie Niemiec. Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2022 r., III USK 26/22 (LEX nr 3455118) odmówiono przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej płatnika.

Pomimo, że skarżąca nie przywołuje żadnych przepisów prawa materialnego, a w szczególności przepisów dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, konieczne jest podkreślenie, że w sprawach dotyczących rozpatrywanego przedmiotu Sąd Najwyższy przyjmował, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, Unii Europejskiej podlega ustawodawstwu państwa, w którym wykonuje pracę najemną (art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/04), z zastrzeżeniem

wynikającym z art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/09, a mianowicie, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowania ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia nr 883/04 (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2021 r., I USK 108/21, LEX nr 3245333).

W wyroku składu siedmiu sędziów z dnia 18 listopada 2015 r., II UK 100/14 (OSNP 2016 nr 7, poz. 88; zob. też: Studia i analizy Sądu Najwyższego. Przegląd Orzecznictwa za rok 2015, pod red. J. Kosonogi, Warszawa 2016; E. Maniewska: Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego - ustawodawstwo właściwe mające zastosowanie do pracownika delegowanego, PiZS 2016 nr 3, s. 36; M.J. Zieliński: Wybrane problemy interpretacyjne w zakresie podlegania ustawodawstwu właściwemu na podstawie unijnych przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i praktyka 2017 nr 3, s. 21; K. Schiffter: Praktyczne aspekty stosowania ustawy o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług, Monitor Prawa Pracy 2017 nr 5, s. 241; T. Bakalarz: Praca marginalna w kontekście ustalenia ustawodawstwa właściwego z zakresu zabezpieczenia społecznego, PiZS 2018 nr 1, s. 32; D. Miąsik: Instytucja pytań prejudycjalnych do Trybunału Sprawiedliwości w praktyce Sądu Najwyższego RP, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 2020 nr 1, s. 6) Sąd Najwyższy stwierdził, że w celu ustalenia, że przedsiębiorstwo prowadzi normalną działalność w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE. Polskie wydanie specjalne Rozdział 05, Tom 05, s. 72 ze zm.), czy też znaczną część działalności innej niż zarządzanie wewnętrzną w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/09 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 883/04 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE. L Nr 284, s. 1), należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność oraz charakter przedsiębiorstwa delegującego.

Również w literaturze wskazuje się, że zasada jednego ustawodawstwa przyjęta przy koordynacji systemów zabezpieczania społecznego państw członkowskich UE jest realizowana za pomocą norm kolizyjnych posługujących się

głównie łącznikiem miejsca wykonywania pracy. Szczególnym kryterium wartościującym przyjętym dla ustalenia ustawodawstwa właściwego jest również wymiar pracy. Przepis art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego stanowi, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę przy ustalaniu ustawodawstwa właściwego. Fakt świadczenia pracy w innym państwie o znikomej wartości ekonomicznej czy znikomym nakładzie czasu ma więc być pomijany, według zasady *de minimis* (T. Bakalarz: Praca marginalna w kontekście ustalenia ustawodawstwa właściwego z zakresu zabezpieczenia społecznego, PiZS 2018 nr 1, s. 32).

Skoro w rozpatrywanej sprawie Sąd drugiej instancji ustalił (co jest na mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. wiążące dla Sądu Najwyższego), że w spornych okresach ubezpieczona E.W. w ramach umowy zawartej z płatnikiem składek nie wykonywała w ogóle pracy na terenie Polski, to nie można przyjąć, że podlegała ona polskiemu ubezpieczeniu.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i 1¹ k.p.c.

(I.T.)

[ms]